

*Поздравна реч на д-р Јованка Стојановска-Друговац
директор на Институтот за македонска литература*

ПОЧИТУВАНИ ДАМИ И ГОСПОДА
ПОЧИТУВАН АКАДЕМИК МАТЕЈА МАТЕВСКИ,
ПРЕТСЕДАТЕЛ НА МАНУ
ПОЧИТУВАНИ АКАДЕМИЦИ
ПОЧИТУВАНИ ГОСТИ И КОЛЕГИ

Институтот за македонска литература и Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ денешниот собир го организира во чест на Блаже Конески, нашата гордост, волуменозна личност, професор, декан, ректор, прв претседател на МАНУ, автор на фундаментални дела од областа на македонскиот јазик и македонската литература, име кое во македонската наука го одбележа 20-от век.

Пред многу години М. Друговац рече дека никој во македонската книжевност за големите прашања на книжевната историја, теорија, естетика, етика не пишува со толкава непосредност и со толкав есеистички шарм и научна уверливост како Блаже Конески. Почитувајќи ја Андриќевата мисла - дека во поезијата најголемите ефекти се постигнуваат кога поетот ќе успее да го изненади читателот со нешто познато, Конески експлицирал еден значаен став за сопствената поетика. Од песните од циклусот „Од стариот нотес“ (1941 - 1943), „Мостот“ (1945), „Земјата и љубовта“ (1948), па преку „Везилка“ (1955 - 1961), „Записи“ (1947), „Чешма“ (1984) до збирките „Црква“ (1988), „Златоврв“ (1989), „Сеизмограф“ (1989) и тн. имајќи ги предвид и расказите од книгата „Лозје“ (1955) и прозните записи „Дневник по многу години“ (1988) Конески непрестано ја докажувал универзалната релевантност на овој поетички принцип. Преку историјата, преку сопствената меморија и меморијата на својот народ ја барал и ја наоѓал вистината. Во песните, расказите и записите ја барал и ја наоѓал убавината на исказот. Вистината, убавината, едноставноста, непосредноста, благоста, умноста се обележја на книжевното писмо на овој наш лирски исповедник. Со неверојатна умешност од масата зборови го издвојува суштествениот, вистинскиот збор - обезбедувајќи му на исказот необична едноставност.

За истражувачите, поезијата на Конески претставува поттик за подлабоки навлегувања во феноменологијата на едноставниот исказ – „Спомен“ од 1939, до надалеку познатата „Везилка“, или песните од обновениот интимистички круг „Записи“ или песните во кои поетската

имагинација предизвикува извесни митски симболи, архетипски содржини, легенди и преданија („Одземање на силата“, „Стерна“, „Болен Дојчин“, „Кале“, „Марков манастир“). Во својата лирика, Конески е ненаметлив, дискретен и под силно влијание и во врска со традицијата, минатото и историјата на својот народ. Сјајни се и брилијантни и неговите огледи за Климент Охридски, Кирил Пејчиновиќ, Ѓорѓи Пулевски, Григор Прличев, Марко Цепенков, Крсте Мисирков, браќата Миладиновци, Кочо Рацин, Охридската книжевна школа, македонската литература во 19 век, македонската поезија... Тој вели „При определувањето на местото на поезијата, односно литературата, меѓу другите духовни дејности - јас се приклопувам кон оние што како една суштествена нејзина одлика ја сметам актуелизацијата на зборот. Речено попросто се работи за освежување на исказот. Поезијата ја брише прашината од зборовите, синтагмите и речениците, и го прави постојано свеж јазичниот пејзаж. Се разбира, тоа не е единствена одлика на поезијата. За неа може да се зборува од историска, социолошка, познавателна и други гледни точки. Сепак одликата што ја истакнав ја прикажува поезијата по нешто што ја чини самата нејзина сушност“.

Конески пишува поезија повеќе од пет децении - од ученичките години па сè до крајот на животот. Оттука, нималку случајно, зад себе оставил над стотина песни и прозно - лирски записи и од детството. Безгранично е заначаен, вреден и богат книжевниот опус сврзан за името на Блаже Конески. Со голема љубов, почит и респект кон тоа дело се однесува Институтот за македонска литература. Неговото дело е и наше дело, неговиот збор е наш збор.

„Од секогаш сум мислел за излишността на зборови,
дека најмалку до **џрага** тијој онега штио му е

ујатиен

од каде тиогаши тиаа тиотреба да се искажуваме
дури со ритам и рима, дури со алијерации?
Тука види ја сега бесмислеността на земниите

извори:

било на кукур, било на вода, било на ѓрлен

извик.

Тоа е џорив, и за смислатта не џрашува“!
(„Зборови“)

БЛАЖЕ КОНЕСКИ Осумдесет години од раѓањето
Зборник на трудови, Институт за македонска литература,
Институт за македонски јазик, Скопје, 2002

Почитувани дами и господа, од името на колегите од Институтот за македонска литература и Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“, му се заблагодарувам на претседателството на МАНУ за укажаната чест и поддршка свечениот собир да се одржи каде најмногу прилега - овде во МАНУ.

Исто така, голема благодарност до проф. д-р Атанас Вангелов кој со огромно задоволство ја прифати мојата покана за учество на овој собир. Во тоа име, со особена чест го повикувам проф. Вангелов да го изложи својот реферат „Македонизмот на Конески“.

Благодарам,

МАНУ, 20 декември 2001